

JELLA LEPMAN

Za nas, ki se kakorkoli ukvarjamo s knjigami za otroke in mladino, je letošnje leto – leto Jelle Lepman. Letos je namreč minilo 100 let, kar se je rodila ta izredno prodorna ženska, ki je svoje delo posvetila uresničitvi ideje, da bi knjige za otroke in mladino omogočale mladim po svetu, da se med seboj spoznavajo in razumejo in na ta način zgradijo lepši svet.

Zamisel se ji je porodila, ko se je po končani 2. svetovni vojni vrnila v Nemčijo kot svetovalka za ženska in mladinska vprašanja v ameriškem glavnem stanu v Bad Homburgu. Njen prvi korak je bil organizacija mednarodne razstave mladinskih knjig. Pridobila je številne založbe po svetu, ki so darovale svoje knjige za razstavo, katere otvoritev je bila 3. julija 1946 v tedanjem Haus der deutschen Kunst (Dom nemške umetnosti) v Münchnu. Razstava je nato do 1948. potovala še v Stuttgart, Frankfurt, Berlin, Hannover, Braunschweig in Hamburg, obiskalo pa jo je preko milijon otrok in odraslih.

Pri Jelli Lepman pa je že tlela zamisel, da bi iz te mednarodne zbirke knjig za otroke in mladino ustanovila mednarodno mladinsko knjižnico. Leta 1946 se je preselila v München in bila glavna urednica revije *Heute (Danes)*. S pisateljem Ericom Kästnerjem, ki je takrat pisal za *Neue Zeitung (Novi časopis)*, katerega uredništvo je bilo v neposredni bližini, sta skupaj razmišljala, kako uresničiti to zamisel. Jella Lepman je zastavila ves svoj ugled, izkoristila osebna znanstva, med njimi tudi z vdovo ameriškega predsednika, Eleanor Roosevelt, pridobila je prispevek iz Rockefellerjevega sklada in naklonjenost nemške zvezne vlade in uspela, da je bila v Münchnu ustanovljena Internationale Jugendbibliothek (Med-

narodna mladinska knjižnica), katere otvoritev je bila 14. septembra 1949.

Do leta 1957 je sama vodila Mednarodno mladinsko knjižnico. Strokovna ureditev knjižnice, postavitev gradiva v prostem pristopu in posebne dejavnosti z mladimi, kot so pogovori o knjigah in drugo, so vzorci, ki smo jih štipendisti Mednarodne mladinske knjižnice iz vsega sveta prenesli v domača okolja.

Jella Lepman je vztrajno delala na tem, da se svet zave, kako pomembne so knjige za otroke in mladino, in da dobi mladinska literatura mesto, ki ji pripada. Tako je bila na njeno pobudo ustanovljena leta 1953. Mednarodna zveza za mladinsko književnost – IBBY (International board on books for young people), leta 1956 Andersenova nagrada, prva in najpomembnejša nagrada za mladinsko književnost, ki se podeljuje vsaki dve leti piscem in ilustratorjem, od leta 1967 pa prav tako na njeno pobudo praznujemo 2. april, rojstni dan Hansa Christiana Andersena, kot Mednarodni dan mladinske knjige.

Jella Lepman je tudi sama pisala. Že kot sedemnajstletno dekle je objavljala članke, zanimivo je, da je v rojstnem Stuttgartu osnovala mednarodno čitalnico za otroke tujih delavcev v tovarni cigaret, leta 1928 je napisala slikanico *Der verschlafene Sonntag* (Prespana nedelja), ki jo je ilustriral Hermann Gradl, leta 1929 gledališko delo *Der singende Pfennig* (Pojoči novčič), v času med drugo svetovno vojno, ko je emigrirala z otroki v London, ker je bila židovskega rodu, je napisala leta 1942. nemško berilo za angleške šole *Das Geheimnis vom Kuckuckshof* (Kukavičja skrivnost), leta 1943. je napisala delo *Women in Nazi Germany* (Ženska v nacistični Nemčiji), ki ga je podpisala s psevdonimom Katherine Thomas. Po vrnitvi v Nemčijo je leta 1951 izdala *Die*

schönsten Gute Nacht Geschichten (Večerne pravljice), zbirko pravljic med katerimi je tudi nekaj njenih. *Večerne pravljice* so v prevodu Cvetka Zagorskega in z ilustracijami Lidije Osterc izšle leta 1968 tudi pri nas, v zbirki Zlata ptica pri založbi Mladinska knjiga.

V knjigi z naslovom *Die Kinderbuchrücke* (Otroške knjige — mostovi), ki je izšla leta 1964, je Jella Lepman živo popisala leta, ki jih je posvetila mladinski književnosti. Jella Lepman je bila za svoje delo nagrajena s pomembnimi nagradami, leta 1956. je prejela Andersenov nagrado, med drugimi pa leta 1967. tudi Göthejevo nagrado dežele Hessen.

V Mednarodni mladinski knjižnici so 15. maja letos svečano proslavili 100-letnico rojstva Jelle Lepman. V razstavnih prostorih gradu Blütenburg, kjer je sedaj Mednarodna mladinska knjižnica, so pripravili razstavo o življenju in delu Jelle Lepman in knjižno razstavo *Mir in vojna*, razstavo otroških knjig iz 40 dežel, ki obravnavajo to tematiko. Slovenske knjige je zastopala knjiga Branka Šomna *Med v laseh*. Mednarodna mladinska knjižnica je letos izdala več publikacij o Jelli Lepman, med njimi tudi: *100 Jahre Jella Lepman Gründerin der Internationalen Jugendbibliothek* (Jella Lepman, ustanoviteljica Mednarodne mladinske knjižnice, 100 let), v kateri je risba Jelle Lepman, katere avtorica je naša akademska slikarka Melita Vovk.

Letos posebej je bila ustanovljena nagrada, ki jo je IBBY poimenoval po Jelli Lepman, Medalja Jelle Lepman. Medalje so podelili ne letošnjem bolonjskem knjižnem sejmu. Prejeli so jih: Richard Bamberger, Jo Tenfjord, Fritz Brunner, John Donovan, organizacija Pro Juventute v Zürichu, Mednarodna mladinska knjižnica v Münchnu, Bienale ilustracij v Bratislavi, Sejem knjig za otroke v Bologni, časopis *Asahi Shimbun* v Tokiju in IBBY dokumentacijski center knjig za prizadeto mladino v Oslu, torej posamez-

niki in ustanove, ki še naprej uresničujejo in dopolnjujejo zamisli Jelle Lepman.

Tanja Pogačar

INFORMACIJE O NEMŠKEM KNJIŽNEM TRGU ZA MLADINO

Hkrati z obsežnim založništvom, večvrstno medijsko ponudbo za otroke in mladino je v Nemčiji razvit tudi sistem informiranja predvsem o knjižni produkciji in njeni kvaliteti, namenjen staršem, pedagogom, knjižničarjem, vzgojnim ustanovam in vsem posrednikom med založniki in mladimi uporabniki. Strokovno pomoč vsem, ki se znajdejo pred bogato založenimi policami otroških in mladinskih oddelkov v knjigarnah, dajejo nadzaložniško oblikovani odbori in institucije, v katerih sodeluje krog izkušenih strokovnjakov, pedagogov vseh strokovnih usmeritev, bibliotekarjev, knjigarjev, časnikarjev, ki z dolgoletnim usklajenim delom uspešno pregledujejo vsakoletno proizvodnjo, izbirajo kvalitetna dela s področja mladinske književnosti, jih anotirajo, pripravljajo priporočilne sezname, izdajajo priročne publikacije z jedmatimi zanesljivimi informacijami o knjigah, igrach, literaturi za starše. Večina publikacij izhaja dolgo vrsto let in ima odziven sloves, svojo dejavnost dopolnjujejo in aktualizirajo, dodajajo nove vrste informacij. Izbor naslovov v posameznih seznamih z utrjenimi kriteriji oblikujejo po interesnih področjih in starostnih stopnjah. Veliko pozornost posvečajo tudi igram, ki jih večinoma izdajajo specializirane založbe. V kratkem pregledu predstavljamo nekaj pomembnih informacijskih središč.

Deutsches Jungeschriftenwerk e.V. iz Mainza izbira in priporoča knjige za otroke do 3. do 8. leta starosti ter izdaja publikacijo *Van 3-8* (Neue Bilderbücher,